

#45

Zeszyty Artystyczne

KONFABULACJE PAMIĘCI

– wokół dziedzictwa

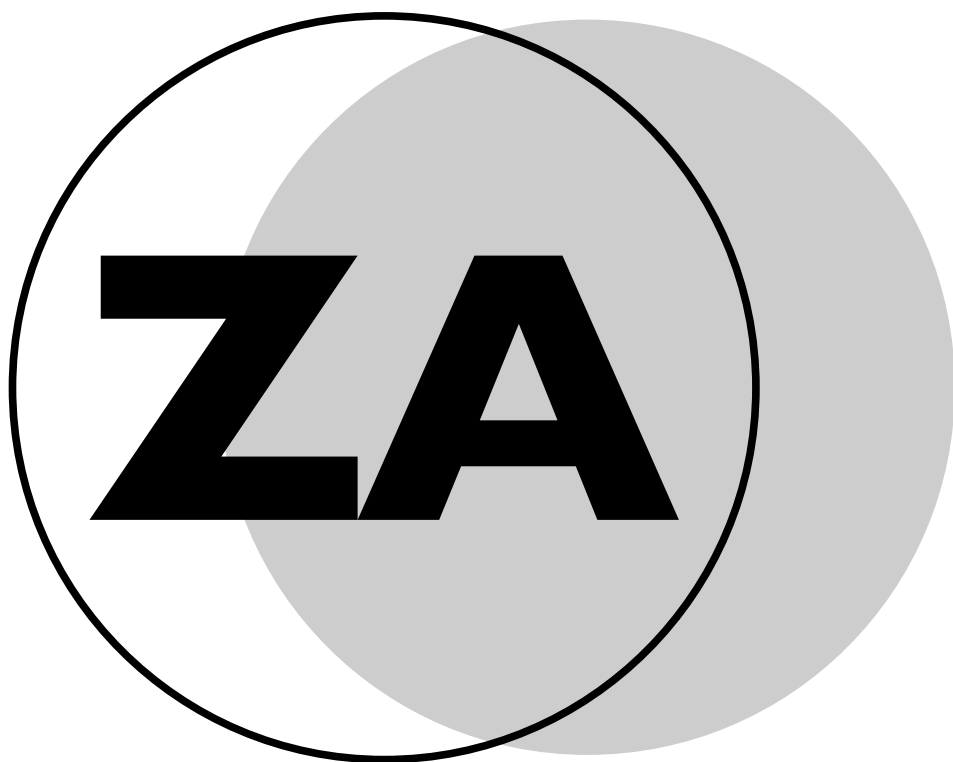
Stefana Wojneckiego

ZA

Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

1(45)/2024

KONFABULACJE PAMIĘCI
– wokół dziedzictwa
Stefana Wojneckiego

Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

*Krosno informacji:
recenzja książki
Textile Textures:
multithreaded
narratives pod redakcją
Marty Kowalewskiej*

MARTA SMOLIŃSKA

doi: 10.48239/ISSN123266824511

W ostatnich latach obecność tkaniny w polu sztuki stała się zauważalna i wyrazista, a fakt ten ściśle wiąże się zarówno z rozwojem filozofii nowego materializmu, akcentującej sprawczość materii, jak i z wzmacnianiem narracji herstorycznych w ramach historii sztuki. Dynamicznie przyrasta również liczba publikacji, podejmujących teoretyczną refleksję nad tekstyliami. Absolutnie wyjątkową pozycją na ich tle jest tom zbiorowy pod redakcją Marty Kowalewskiej, zatytułowany *Textile Textures: multithreaded narratives*, przygotowany jako efekt projektu „Interweaving Structures: Fabric as Material, Method and Message”, zorganizowanego w ramach międzynarodowej współpracy między Centralnym Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, Wydziałem Sztuk Pięknych, Muzyki i Designu Uniwersytetu w Bergen i Szkołą Doktorską Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie. Wyjątkowość tej książki polega przede wszystkim na wieloaspektowym podejściu do tkaniny jako medium, postrzeganym z perspektywy artystycznej, historycznej, antropologicznej,

techniczno-warsztatowej, politycznej, postkolonialnej, muzeologicznej, kuratorskiej i modowej, jak również indywidualnej, formułowanej w kontekście pytań o tożsamość, tradycję i rzemiosło, współpracę oraz związki z architekturą, projektowaniem i przemysłem. Poszczególne wątki są rozważane w relacji do kwestii tkaniny jako ucieleśnionego medium pamięci i swoistego języka, który – już z natury rzeczy – spleta ze sobą rozmaite wątki.

Redaktorka Marta Kowalewska pozyskała do publikacji świetne autorki i autorów, którzy z różnorodnych punktów widzenia wprowadzają osoby czytające w zagadnienia związane z tekstyliami. W poszczególnych tekstach podejmowane są kwestie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne, wynikające z praktyk instytucjonalnych i kuratorskich oraz strategii prowadzenia badań, wystawiania i kontekstualizowania tkaniny. Już we wstępie redaktorka pokazuje, że o tekstyliach należy mówić transdyscyplinarnie, jednocześnie koncentrując się zarówno na poszczególnych dziełach, jak i na szerszych kontekstach, pozycjonujących owe dzieła w sieci szerokich powiązań, nadających im znaczenia antropologiczne, polityczne czy społeczne. Ową transdyscyplinarność i wielowymiarowość dzieł tekstylnych Kowalewska metaforycznie i jakże celnie puentuje cytatem z *Czułego narratora* Olgi Tokarczuk: „Świat jest tkaniną, którą przędziemy codziennie na wielkich krosnach informacji [...]”¹.

Dzięki tekstowi Ewy Klekot, formułowanym z perspektywy antropologicznej, na łamach książki pojawia się kluczowa postać dla historii tekstyliów – Anni Albers, związana z Bauhausem i Black Mountain College. Jej prace, techniki oraz publikacja o tkaninie *On Weaving* zostają poddane analizie z perspektywy czasowości, wpisanej w proces pracy, materialności, przestrzenności i fakturalności oraz związków z matematyką. Klekot przywołuje również współczesną twórczość Julii Bujak, sytuując ją w kontekście pytań o *craftivism* i tradycje znane z okolic Białowieży.

Z kolei Janis Jefferies zapoznaje nas z powiązaniem tkaniny z polityką i feminizmem, zaczynając swoje rozważania od lat 60. i 70., a kończąc na sytuacji współczesnej. Narracja porusza się swobodnie między kontynentami i dekadami, poszukując wątków łączących strategie związane z tekstyliami, mimo różnic społeczno-historycznych i kulturowych. Tkanina jawi się jako medium oporu i istotny głos w politycznych debatach.

Natomiast Jessica Hemmings stawia pytanie o różnicę pomiędzy tekstyliami postkolonialnymi a dekolonialnymi, niejako konty-

» 1 Olga Tokarczuk, *Czuły narrator* (Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2020), 263.

nuując wątki związane z politycznością tkaniny i pytając przy okazji o jej tzw. autentyczność i nacechowanie etnograficzne.

Aspekt kolekcjonerski wnosi z kolei refleksja Errola van de Werdta, który jako były dyrektor Textiel Museum & TextielLab w Tilburgu zastanawia się, jak budować instytucjonalną kolekcję tkaniny, nasyconą opowieściami personalnymi, jak i przyjmującymi charakter uniwersalny. Zdaniem tego autora kolekcja powinna działać jako źródło wspólnego kapitału kulturowego, bazować na tradycji, a przy tym być osadzona w teraźniejszości.

Marta Lisok skupia się na wystawie „Druga skóra”, która odbyła się w CKW w Łodzi w ramach projektu „Interweaving Structures: Fabric as Material, Method and Message”. Kuratorka nie tylko jednak zastanawia się nad strategiami artystycznymi, takimi jak naprawianie, wiązanie, rozsuptywanie i powtarzanie, lecz również podejmuje refleksję nad przechowywaniem tkaniny w muzealnych magazynach oraz ucieleśnionym odbiorem tych dzieł o haptycznej naturze, apelujących do zmysłu dotyku.

Niesamowicie pozytywną energię niesie ze sobą tekst Marcina Różyca, który udowadnia, że również w modzie tkanina może mieć charakter wywrotowy, queerowy i politycznie nacechowany. Autor omawia bowiem cztery przykłady strategii wykorzystywania tkanin w celach prowolnościowych, antyszowinistycznych i antyrasistowskich.

Z kolei w części drugiej książki opublikowanych zostało pięć wywiadów z osobami praktykującymi tkaninę na różnorodne sposoby. Fenomenalnie czyta się je wszystkie, ponieważ ujawniają one osobiste podejście wybranych twórczyń do tekstyliów, przejawiające się często w traktowaniu tkania, szycia czy haftowania jako medytacji, technik uzdrawiających, impulsu do kooperacji z innymi czy kreowania *environments* w architekturze. Wywiady te w niezwykle żywy sposób zapoznają nas z różnymi aspektami medium tkaniny i możliwościami jego narratywizacji. Bernarda Rość, specjalistka od unikatowej tkaniny dwuosnowowej, podkreśla kobiecą genealogię tkania w jej rodzinie: „Moja babcia i mama tkąły, było to przekazywane z pokolenia na pokolenie”, co po raz kolejny aktywuje w publikacji wątek herstoryczny.

Na uwagę zasługuje jednak nie tylko wnętrze książki, lecz również forma, którą z jej treścią jest nierozzerwalnie związana. Medium tkaniny, prowokujące zmysł dotyku, koreluje z kształtem publikacji, fascynująco i haptycznie zaprojektowanym przez Katię Pomorową. Projektantka sięgnęła po tłoczoną okładkę, widoczne szycia na grzbiecie i kartonowe opakowanie, które zapraszają do lektury

intelektualnej i zmysłowej. Świetne jej uzupełnienie stanowią również liczne ilustracje, dzięki którym poznajemy rozmaite postawy artystyczne i taktyki wystawiennicze oraz zyskujemy wgląd w proces pracy nad tekstyliami, m.in. nad tkaniną dwuosnowową.

Podsumowując, publikacja *Textile Textures: multithreaded narratives* uzupełnia luki w stanie badań na temat tkaniny oraz podsyca dyskusję o tym medium. Oferuje różnorodne perspektywy, sama stając się krosnem informacji. •

x MARTA SMOLIŃSKA

prof. dr hab., Wydział Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa, Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu. Wybrane publikacje: *Młody Mehoffer*, Kraków 2004; *Puls sztuki. OKOło wybranych zagadnień sztuki współczesnej*, Poznań 2010; *Otwieranie obrazu. De(kon)strukcja uniwersalnych mechanizmów widzenia w nieprzedstawiającym malarstwie sztalugowym II połowy XX wieku*, Toruń 2012; *Julian Stańczak. Op art i dynamika percepcji*, Warszawa 2014; *Haptyczność poszerzona. Zmysł dotyku w sztuce drugiej połowy XX i początku XXI wieku*, Kraków 2020; *Bez tonu pewności. Sejsmografia sztuki współczesnej*, Poznań 2021; *Granica / Grenze. Art on the German-Polish Border*, z B. Dogramaci (Köln 2024). Tematy badawcze: haptyczność, transmedialność, *border art*, nieczytelność, współczesna sztuka turecka, materialność, strategie kuratorskie.

→

🌐 <https://orcid.org/0000-0002-1850-1941>

Zeszyty Artystyczne
nr 45 / 2024 / rok XXXIII

Redaktorka prowadząca
Marianna Michałowska

Redaktorka naczelna
Ewa Wójtowicz

Zespół redakcyjny
Magdalena Kleszyńska
Izabela Kowalczyk
Justyna Ryzek
Marta Smolińska

Sekretarzynie
Karolina Rosiejka

Redaktor graficzny
Bartosz Mamak

Korekta
Joanna Fifielska, Filologos

Kontakt
zeszyty.artystyczne@uap.edu.pl

ISSN 1232-6682

© Copyright by
Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu 2024

Wersją pierwotną czasopisma
jest wersja drukowana.

Nakład 150 egz.

Wydawca
Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

Wydział Edukacji Artystycznej
i Kuratorstwa
Aleje Marcinkowskiego 29
60-967 Poznań 9

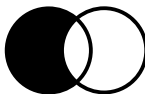
+48 61 855 25 21
office@uap.edu.pl
www.uap.edu.pl

Druk
MJP Drukarnia Poterscy Sp. j.
ul. Romana Maya 30
61-371 Poznań

UAP | POZNAŃ

FOTOGRAFIA | UAP

WYDZIAŁ EDUKACJI
ARTYSTYCZNEJ i KURATORSTWA

Dofinansowano ze środków
Wydziału Fotografii

Zdjęcie na okładce
Stefan Wojnecki, *Ku nirwanie*,
2008

